

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъим!

السلام

АССАЛАМ

www.assalam.ru

НА ТАБАСАРАНСКОМ ЯЗЫКЕ

МУСУРМАНИН ГАЗАТ

№7 (68) июль 2009-ни йис. / Ражаб 1429 / Табасаран ч1алниинди вазлик саб ражну угубч1уру. Къимат 15 манат

МУБАРАК ИБШРИ

Аъзиз ч1вйир ва ч1йир!

Дагъустандин мусурмандин диндин улихъ-к1улихъ х1айидарин ва хусуси вуди йиз терефнаан учву, вари мусурман гъардшар ва ч1йир, улукъурайи гирами шубуб вазлихъди - Ражабдин, Шябан ва Рамазандин вазарихъди мубарак аплураза.

Гъит гъарсар касди г1аму гирами вазарихъ чпин уьмрин метлебуваликан цийик1улт1ан фикир аплри, гъит г1амкъангагъдиз ктуч1ву гунгъарихъан сарун ярхла ишри, х1а шли ужудар ляхнар г1аплнуш, гъит дурарин къадар артухъ ибшри!

Къудратлу Аллагъдин ﷻ терефнаан чпин гунгъарин швумал духъну ккуни ва ужувлахъна чалишмиш шлу Чан луклариз вуйи багъишар г1аму гирами вазари ихъ г1арсарин уьмрин ужуб терефназ вуйи эвел ибшри!

Аллагъди Г1аънайири ﷻ г1апну: "Ражаб Аллагъдин ваз ву, Шябан йиз ваз ву, х1а Рамазан йиз умматарин ваз ву". Ва г1акълудари к1ури шулу: " Ражабдин вазли - тум убзувал, Шябандин вазли - шид хъубзувал, Рамазандин вазли - бегъер уч аплувал. Ражаб сари сарилан хил алдабгъбан ва ужувлар аплбан ваз ву, Шябан гунгъарихъан марцц аплру ва рюг1ламиш шлу, х1а Рамазан ужувлар хру вазар ву".

Гъит Аллагъу Тааълайи ухъу Чан ужувлар фикирназ г1адагъру, къимат тувру ва г1адарикан агъг1ади мянфяаьт ктабгъру агъларикан аплри!

Гъюрмат ва хайирлу д1уьйир х1ади АБГЪМАД - ГЪАЖИ АБДУЛАЕВ,

КАЛЕНДАРЬ

Ражаб гирами ваз ву

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва ч1йир!

Ухъуз мялум вуйиганси, Ражабдин ваз гирами вазарикан сабпиб ву (Ражаб, Шябан ва Рамазан). Г1адму вазар Къудратлу Аллагъди ﷻ Чан лукларихъна ахъю г1юрмат аплрудар ву.

Г1адму вазари Къудратлу ва г1арсабдикан агъю Аллагъди ﷻ ужудар ляхнар, ибадат аплбаз лигну артухъди ужувлар тувру, к1ваант1ан швумал г1ахъидарин гунгъарин афв аплру. Г1аци вуйиган, мусурманриз Ахиратдин Йигъан терезарин г1агъ ужувлахъинди г1ач1абккуз мумкинвал шулу. Къудратлу Аллагъдин ﷻ г1амциб ужувлакан мянфяаьт ктрабгъувал ахмаквал ву ва мусурман касдиз г1аци дараплувал лайикъсуз ляхин ву.

Пайг1амбарин ﷺ г1ядисарикан сабнубдиъ г1амци дупна: "Эгер учвуз аъжлин улихъ архаинвал, шаду ахир ккундуш (Имандихъди йик1увал)ва шейт1нихъан дюрхну ккундуш,г1аму вазариз г1юрмат аплинай, ушвар дисбиинди ва ктуч1ву гунгъарин г1айифвал зигбиинди».

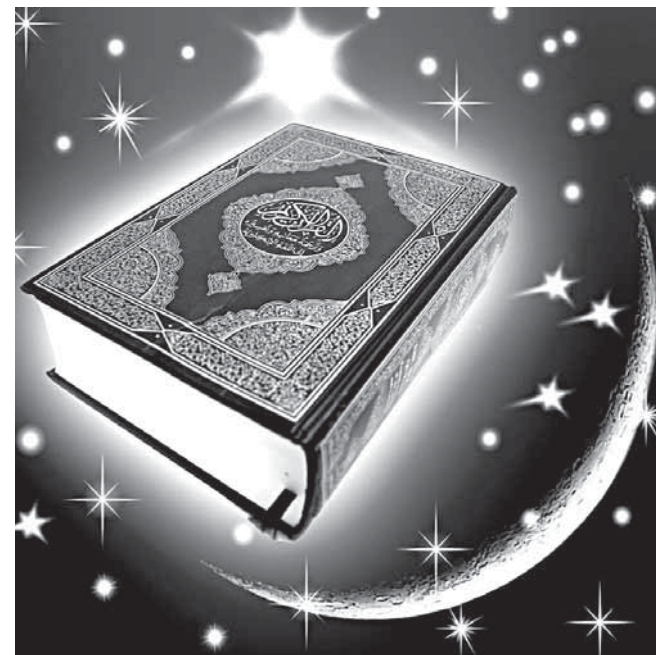
Ужувлаз пешкеш тувувал ва гунгъариз тахсир г1адабт1увал Ражабдин вазлиъ гизаф ражари артухъ шулу.

Ражаб г1ацира Аллагъу Тааълайи дявйир г1ахувал, г1алмаг1лар аплувал, ифдин к1исас алдабгъувал къадаг1а дап1найи юк1уб вазликан саб ву. Г1ацдар гирами вазар г1амрар ву: Ражаб, Зулъ-Къайда, Зулъ-Г1ижда, Мугъяррам.

Ражаб Къудратлу Аллагъдин ваз вуди г1исаб аплура, г1адму вазлиъ къадарсуз ахъю ужувлар ва жумуртвалин ляхнар г1аъбаз лигну.

Ражаб к1уру гафнаъ шубуб г1ярф а (аъраб алфавитдиъ ачухъ г1ярфар адар): "р" г1ярфну "ряг1мат" (Аллагъдин ﷻ жумартвал), "ж" г1ярфну- "журмул аьбди"(Аллагъдин ﷻ лукларин гунгъар), "б" г1ярфну- "бирру лаг1и т1аъла" (Къудратлу Аллагъдин ﷻ ужувлар) улупура. Ва Аллагъди ﷻ г1апну: "Эй Йиз луклар. Ичв гунгъар Йиз Жумартвалин ва Йиз Ужувлан арайиъ шлуганси г1аплунза".

Ражабдин вазли ушвар г1идисиш ужу ву. Шилхъан вари вазлиъ ушвар дисуз шулдарш, г1ит г1ацар касди

г1адму вазлин сабпи, йицихъубпи ва ахиримжи йиг1ари ушвар дисри.

Г1ядисдиъ дупна: "К1ваинди г1ибтай: Ражаб Къудратлу Аллагъдин ﷻ ваз ву; Ражабдин вазли шли вуш саб ражнукъан ушв г1ибисиш, Къудратлу Аллагъ ﷻ дуг1кан г1аддииндира рази х1иди".

Жарануб г1ядисдиъ дупна: "Фуж Ражабдин вазли г1айг1ушнарикк г1ахъиш, г1ацар касдин жандак йибк1руган юк1в йибк1идар. Г1арсабдикан агъю Аллагъди ﷻ г1ацарин к1уллантина Ужувларин шид улубзиди ва думу чан гунгъарикан ккудуч1види, хиял апларваки думу г1аци бабкан духъна. Ва дуг1аз Жегъеннемдиз г1ауз ккайи 70 агъзур гунаг1к1арин шафааьт г1адабг1уз ихтияр х1ибди".

Ражаб вазлин сабпи хамис йиг1анра ушв бисувал ужу ву, х1а г1адму хамис йиг1андин къяляхъ вуйи йишвну (ясана Ражаб вазлин жвумийин сабпи йишвну) ибадатдиъ духъну ккунду. Г1адму йишваз Лайлат - уль Раг1аиб к1уру.

Ражабдин вазлин 27 - пи йишвну ихъ Пайг1амбарикан ﷺ аьламатнан ляхнар ктуч1вну – Аль-Исра валь-Мийраж.

Ражабдин вазлин 27 - пи йиг1ан ушв бисувал ужу ву.

Нумрайиъ:

3 ХАЛИС ТЕРБИЯЙИКАН УЛУХУБА

Абайзна бабаз веледарин г1юрмат

4 БАРКАЛЛУ УЬМУР ХЪАПИУ КАС

Халилбег-эфенди ал-Г1улли

5 НАТИЖИЙР Г1ИВНУ

Жиг1ил аьлимарин конкурс

6 БУХЪНАГ1АРИН МЯГ1ЯМАД

Дуг1ан назмарин къисмат

КИВАИНДИ ГЪИБТАЙ: РАЖАБ КЪУДРАТЛУ АЛЛАГЪДИН ﷺ ВАЗ ВУ; РАЖАБДИН ВАЗЛИ ШЛИ ВУШ САБ РАЖНУКЪАН УШВ ГЪИБИСИШ, КЪУДРАТЛУ АЛЛАГЪ ﷺ ДУГЪКАН ГЪАДДИИДИРА РАЗИ ХЪИДИ.

ГЪЯДИС

АЛЬ-ИСРА ВА-ЛЬ-МИЪРАЖ

АЙИ МУМКИНВАЛАР ИШЛЕТМИШ АПІУРИ...

Ихъ Пайгъамбариз дапнаи гъюрмат

Ражабдин вазлин 26-рилан 27-пи йигъаз вуйи ишвну Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Кябайин улихъ даахнади гъахъну. Думу ахъю сесну уягъ аплуру: "Никъан гъудужв, даахнайир!" Улар ачмиш гъапган, Пайгъамбариз ﷺ Жабраил ва Мукаил малаикар рякъюру. Дурариин гъизилихъди ва жемчугдихъди дабалгнаи успаги лизи палат алабхънайи. Гъадрарин багахъ гъайвниз ушар вуйи успаги гъайванат дийибгънади шулу, дидик акв ктябхру хлинцарра кади шулу. Думу Буракъ вуйи.

Пайгъамбар ﷺ Буракдин элеуру ва хабарсузди кафари терефназ гъахуру (аль-Исра). Дурар саб йишвахъ дергру ва Жабраил малаикди ﷺ Пайгъамбариз ﷺ гъудган аплуз теклиф аплуру ва гъаму жил учв кючмиш хъуз ккайи (Гъижра) Мединаин жил ву, кјури хабар тувру. Хъа ражну дурар Тур - Синай кјуру дагъдин улихъ дийигъуру, гъадушвахъ Къудратлу Аллагъди ﷺ Муса пайгъамбарихъди ﷺ гафар - чалар гъапну. Гъамушвахъра Аллагъди Гъаънайири гъудган аплуру ва хъасин Байт-Лахмдиз гъагъюру (Вифлеемдиз), гъадушвахъ Иса пайгъамбар ﷺ бабкан гъахъну. Гъамушвахъра ихъ Пайгъамбариз ﷺ гъудган аплуру. Хъасин думу Иерусалимдиз гъагъюру, Мистан дагъдихъна. Мушвахъ ярхла вуйи мистаъ (Байт-уль-Мукаддас) Аллагъди Гъаънайир вари пайгъамбарихъди гъорюшмиш шулу, гъадрарин арайиш Ибрагъим, Муса ва Иса айи, ва гъадрарихъди жямаят - гъудган аплуру. Имамдин вазифийр Мугъяммад Пайгъамбариз ﷺ кјули гъахуру.

Мистъан удучъуриз завариан жилина аьдатнан дару акванан умбрар рякъюру ва сабпну гъадрариъди завариина гъагъюру (аль-Миъраж). Думу ургби завариина за шулу, хъасин гъелелиг халкъ дапнаи инсанарикан гъич сарра душну адру аьршдин варитган заан ккаиназра гъагъюру.

Аль-Исра валь Миъраж Къудратлу Аллагъди ﷺ ихъ Мугъяммад Пайгъамбариз ﷺ дапнаи асас гъюрмат ву.

Миъраждиъ пайгъамбариз инсанарин фикриъ удручъу жорейин гизаф кьадар аьламатар улупуру, дугъаз инсанари гъаплу ужувлариз дилигну тувру ужувлар улупну.

Завариз удучъвган Пайгъамбариз гъазира завун аль-Кябарякъюру, Женнет, Жегъеннем, Аьрш, Курс ва хайлин жарадарра.

Гъарсаб завъин думу учв тебрик аплурайи пайгъамбарихъди гъорюшмиш шулу, хъасин ачухъди Аллагъдихъди ﷺ гафар-чалар аплуру. Гъадму аьламатнан йишван Къудратлу Аллагъди ﷺ мусурмариина гъар йигъан чарасуз вуди хъуб ражну гъудган аплбан фарз илипуру.

Завариан ис гъахъи Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Буракъдин элеуру ва гъадму дакъикъайиш учв нивкъан уягъ гъаплу йишвахъна къяляхъ хътакуру.

Мусурмнар из диндин аьгъювалар лазим ву

Ихъ гъамусдин девриъ мусурман гъардшариз ва чйириз Ислам диндин гъакънаан яркъу ва дерин аьгъювалар тувну ккунду. Гъадму терефнаан техникаин мумкинвалар ишлетмиш аплбан метлебувал лапра ахъюб ву. Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениеин багахъ просвещениемин отдел тешкил дапна. Гъадму отделиъ 5 касди ляхин аплура, гъадму гъисабнаан ихъ ватанагъли Мугъяммад - Закир Юсуфовдира. Гъаму улихънаси узу ихъ мусурман гъардаш Мугъяммад-Закирихъди гъорюшмиш гъахъунза ва дугъахъди сюгъбат гъубхунза.

Дугъу асас вуди гъамци гъапнийи:

— Дагъустандин мусурмнарин Духовный управлениеин улихъ – кјулихъ хъайидари ихъ республикаин мусурман гъардшариз ва чйириз ислам диндин аьгъювалар дерин аплуб метлебниинди просвещениемин отделин ляхин жанлу аплбаз дериндиан фикир тувуз хъюгна. Гъадму метлебниинди учухъ Ислам диндин гъакънаан дерин аьгъювалар айи ксар ляхниз гъадагъна. Ич отдел Дагъустандин исламдин университетдин хуларихъ ерлешмиш дубхъна. Ав, ич улихъ дивнайи асас вазифа гъаму ву: ихъ республикаин гуларин ва шагърарин мусурман ксариз учухъан удукъру саягъниинди диндин аьгъювалар тувуб, дурарихъди кми-кмиди гъорюшмиш хъуб. Дюз гъапиш, учу гъадму отделиъ лихуз хъюгю сифте йигъари цийи ляхнин гъакънаан фикрар аплури шуйча. Маншаллагъ, неинки саб ихъ меркездан, хъа гъеле республикаин ярхла гуларанра кмиди мусурман гъардшари ва чйири учуз чпи гъаврикк ккадру жюрбежор суалар туври шулу, цийи аьгъювалар гъадагъбахъна вуйи дурарин аьшкъ жанлу шула. Гъаци вуйивалиин шад вуча. Ав, учухъди телефондиан аьлакъа уьбхюз ккунидариз ич отделин телефон киваин аплурача: 91- 55- 54

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Учву гъавриъ адрубдин суал тувай, хъа учу учуз гъакълу жавабар тувуз чалишмиш хъидича. Ич метлеб ихъ ккуни Мугъяммад Пайгъамбариз ﷺ ухъухъна тувнайи Исламдин дугъри рякъюди учву гъагъювал ву.

Ав, узу зиихъ гъапиганси,

Дагъустандин диндин идарайин улихъ – кјулихъ хъайидари ич улихъ республикаин вари пиплариз гъагъбан ва мусурман ксарихъди гъорюшар гъахбан вазифа дивна. Гъадму метлебниинди гъаму улихънаси Ботлих райондиз хъялар гъахънийча.

Ухъу гъудган аплруган «Аллагъ ﷺ Сар, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ гъакъ ву», кјури шулхъа. Гъаддиз Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан гъарсар мусурман гъардшиз ва мусурман чучуз аьгъяди ккунду.

Гъадушвахъ хайлин мусурман ксарихъди гъорюшмиш гъахъунча ва дурариз гъамцдар теклифар тувунча: «Марцци Ислам дин хъапбахъна вари мусурман ксарин кувватар сати аплувал, жюрбежор кучляхърин дюз дару теклифар фикирназ гъадрегъувал, Исламдин къайдир дацаркди ва дюзди кјулиз адагъувал». Гъазира «Ассалам» газатдин йигъахъди аьлакъалу вуйи мажлисдиъра иштирак гъахъунча. Гъадму серенжем Дербент райондин Чинар гулаъ тешкил гъапнийча.

Узу йиз макъайириъ жара вахтнара гъапиганси, иллагъки илимдинна техникаин улихъна гъагъювал арайиз дуфнайи гъаму девриъ жвуван Ислам дин тарагъбаъ мялуматар тувру дакъатарин метлебувал ахъюб ву. Ихъ республикаин мусурман гъардшариз ва чйириз аьгъювалар гъадагъбаан гъациб ужуз мумкинвал туврайиб, гъелбетда, «Ассалам» газат ву.

Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Аллагъу Тааьлайин варитган ихтибарлу ва дугъан тлалабар дюзди кјулиз адагъру пайгъ-

амбарикан сар вуди гъахъну. Ухъу гъудган аплруган «Аллагъ ﷺ Сар, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ гъакъ ву», кјури шулхъа. Гъаддиз Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан гъарсар мусурман гъардшиз ва мусурман чучуз аьгъяди ккунду. Дугъри ву, инсандиз варитган ахъю ва ужувлан ляхин учв мусурман вуйивалиъ а. Къудратлу Аллагъу Тааьлайи ухъкан Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ умматдиан вуйидар гъапну. Гъаци вуйивалиин ухъу кьадарсуз шад духъну ккунду.

Исламдин мялуматар тувру дакъатарилан тина («Ассалам», «Нур – уль - Ислам» газатар ва ислам диндикан вуйи телепередачйир) ухъу ихъ аьгъювалар гъатларццуб, дерин аплуб лазим ву. Мисал вуди гъа-

дабгъиш, ич отделиъ лихурайи баяр диндин газатар – журналариз (асас вуди «Ассалам» газатдиз) подписка аплбан ляхниъ иштирак хъиди. Узу ич баярихъди Табасаран, Хив, Дербент районариз гъагъбанди ва асас вуди ихъ багъри чалниинди удубчъурайи «Ассалам» газатдиз подписка аплбан баркаллу ляхниъ иштирак хъпанди вуза. Иллагъки набалугъариз Ислам диндикан кми - кмиди ктибтури ккунду. Аллагъди ﷺ вари халкъ гъапну. Думу гъарган айир ву ва гъаргандиз гъузди. Думу гъич саризра мютюгъ дар ва гъич сариланра асиллу вуйир дар. Вари аьламдин, завар – жиларин гъюкум Сар Аллагъдин ﷺ хлиъ а. Сар Аллагъдиз ﷺ икрам дапну, ибадат дубхну ккунду. Саб гафниинди, мусурман касдиз марцци Ислам дин хъаплувал асас шарт! ву.

Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз гъарсариз зиихъ дупнайи лайикълу ляхнарикан мянфяаъ ктабгъуз кюмек туври! Амин.

П.Къ.

ХАЛИС ТЕРБИЯЙИКАН УЛХУХЪА

Амир МЕВЛЮТОВ

Гъямд ибшир Сар Аллагъдиз ﷻ ва салат – салам - Мугъяммад Пайгъамбариз ﷺ ва дугъан вари аьсгъябариз!
Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Гъаму ухъу уьмур хъапрайи йигъар Гъияматдин йигъаз багахъ вуйи йигъар вуйиваликан гъарсариз аьгъяди ккунду. Гъаз гъапиш Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиъ дупнайи (кудухнайи) хайлин ляхнар (шейъар) арайиз гъюра, ихъ уларики ккархъра. Гъаму дюньяийъ гъелелиг гъубзнайи берекет (баракат) адмийирин чиб - чпихъна аийи ужуб аьлакъа, ккунишин, гъюрмат ва рягъимлувал ву, клури пуз шулинхъа? Эгер абйир - бабариз чпин веледарин терефнаан лайикълу гъюрмат ва гъадрарихъна вуйи ккунишин адарш, багахълуйрихъна вуйи рягъимлувал ва гъайгъушинра адарш, фици «ав» клурухъа?

Гъайифки, гъидин йигъан ухъуз аьхюр - бицириз гъюрмат алувал гъархнахъуз. Ухъуз жвуван жвилли гъайгъушнарихъан жара ксариз юмеканан хил гъачабккуз гъархнахъуз, ихъ абйир - бабариз муганайиз ади гъахъи инсанвалин заан лишнар клулиз адагъурадархъа: эдеблувал, абйир - бабариз, багахълуйриз, гъуни - гъуншйириз ва диндиз гъюрматвал, аьдалатвал, ягъ - намусвал. Гъаму заан лишнар жвуваз хас шуладарш, ухъхъан гележегдин насил дюз рякъюин алауз фици хъибдихъа?

Къудратлу Аллагъу Тааьлайи Чан гирами Къуръандиъ дупна (мяна): «Учву Аллагъдиз ﷻ ибадатвал аплинай...ва абйир - бабарихъна рягъимлу йихъай». Ари лигайчва, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир, Аллагъди ﷻ Чаз ибадат алувалин гъайри ухъкан жараб тлалаб алурадар. Гъаддихъди аьлакълу вуди гизаф къадар мяналу аятар а. Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ гъядисари, гизаф къадар аьлимарин насигъятари абйир - бабарихъна гъюрмат уьхбан даража фициб заануб дубхъну ккундуш ачухъди улупна. Хъа амма гъадрариз дилигди ихъ арайиъ гъелелиг абйир - бабарихъна даргъну янашмиш шлу, дурариз шаду ва бахтлу уьмур тешкил аплбахъна вижнасузвал улупру веледар гизаф а. Гъаз гъапиш, гъайифки, ихъ абйирин мисалиъ дупнайиганси, «Швтушвтан сеъ артухъ дубхъна».

Мусурман динди тлалаб алуру саягънинди абйир - бабариз гъюрмат ва

Абайизна бабаз веледарин гъюрмат

хъайивал алуру веледар ухъухъ, хъана гъайифки, циьдитлан адар. Гъаз жиниди гъибтрухъа, фицики бязи хизанариъ чпин абйир - бабарин зиин аьхювал (агъавал) алуру веледарра а. Хъа амма гъаз вуш дурариз чпи шерефте бицидар вуйиган, ярхи йигъди - йишвди дадана гага чпин гъаразнаъ хъуваликан гъархна: гъациб хизандиъ фунур гага вуш ва фунур бай вуш ясана фунур дада вуш ва фунур риш вуш аьгъу алуз читинди шулу.

Жвуван багъри хизандиъ заан дережайин аьдалат адруган, ухъуз жвуван

Пайгъамбари ﷺ дупна: «Тлааьт алуьб хай даршул, эгер халкъ дапнайириз гъадму тлааьтвали гъаддикан мясьиат (зарар) аш».

Мусурман ксар эдеблувалин ва абйир - бабарихъна гъюрматлувалин рюгънинди тербияламиш аплбаан веледарин улихъ дийигънайи вазифйир хъана гизаф а, мисал вуди гъадабгъиш, абйир – бабарихъди учву гафариинди сюгъбат алуьб, хъажгъури ваъ гъа, хъа имшавал улупури. Ав, чигъар ва гъарйир алуьб – му гъеле веледари гъа даркархъа, хъа аькюллу жара инсана-

райондиъ, шагъриъ, республикаийъ ва ватандиъ гъациб ужуб аьдалат ади ккунду клури, гъациб аьдалат шулинхъа? Гъелбетда, ваъ.

Ихъ абйир - бабара ва жара аьяндар ксари ухдихъанмина дупнайиб ву: «Чан абайизна бабаз гъюрмат дарапру веледдихъан чан хусуси хушбахтвалихъна рукъуз даршул». Хъа инсанарин арайиъ гъюрмат фициб дубхъну ккундуш, мусурман аьлимари жаваб тувра. Дурари гъисаб алурайиганси, веледдин чан абйир - бабарихъна гъюрмат аплбаан искан клул йицлуб вазифа ал, гъадрарикан сакъюдар кван алухъа:

Сабпиб, абйир – бабарикан сануриз уьл илуз читинвал шули гъабшиш, гъадугъан фун абцбан гъажатвал тамам алуьб. Къюб гъапиб, гъадрарикан сануриз палат алабхъбан гъажат аш, гъадму гъажат гъубкълувал, шубуб гъапиб, эгер гъадрари дих гъапган, гъадрариз имшавалиинди жаваб тувуб ва дурарин багахъна гъювал, юкъуб гъапиб, нагагъ фициб – вуш саб бирмиш гъапиш, гъадму бирмиш тамам алувал, эгер гъадрари туву бирмишди (табшуругъ) Аллагъдин ﷻ баркаллу динди улупнайи тлалабариз къаршувал улупурадарш. Гъаз гъапиш ихъ баркаллу

рира дапну ккунидар дар. Рякъюьди гъагъюрайи вахтна сабпи нубатнаъ абйир - бабар улихъ гъауб, гъадрарихъди алуьбдин - шлубдин мясьяаьт ужуб ляхин ву.

Мугъяммад Пайгъамбари ﷺ чан гъадисдиъ гъамци дупна: «Чахъна гъурукъу касдихъна шлубкъан артухъди ужувлан ляхъна гъапиш, ужу шул». Дугъу хъади - хъади шубуб ражну гъерхган, гъарсаб ражну «Дадайихъна!» клури, гъапну. Ва юкъуби ражну «Гагайихъна!» ва хъасин къарабатарихъна клури, жаваб тувну. Ихъ Пайгъамбари ﷺ ухъуз рякъюри - рякъюри гъакълу жаваб тувна, фицики шлиз учв ужур кас духъну ккундуш, сифтена - сифте чан абйир - бабариз ужур ишри. Дугъу ухъуз хъана дупна: «Дурарин (веледарин) женнетдиз вуйи раккнар абйир - бабар ву. Шлиз чаз рякъ ачмиш алуз ккундуш, гъадму раккнар ачмиш алури, хъа шлиз дурар ахъуз ккундуш, гъит чпиз Женнетдиз вуйи рякъ хъабкъри».

Къуръандин аятариз ва Пайгъамбарин гъядисариз гъилигган, Аллагъу Тааьлайи ва Пайгъамбари ﷺ ухъуз улупурайиб саб тягъарнан, саб уьлчмейин рякъ, саб къайда ву. Шли Аллагъдинна ﷻ Мугъяммад

Пайгъамбарин ﷺ гъакъ ва жигъат гъюьхиш, гъадрарин къяляхъ веледариз чпин абйир - бабарин гъакъяр ва жигъат уьрхюб, клулиз адагъуб лазим ву. Ари сациб фикир алухъа, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир, ухъу дупнайи Къуръандин аятдин мяна фукъан деринуб вуш. Ухъу марцци Ислам диндин гъакълу рякъюьди дацраркди душну ккунивал гъархну ккундар. Ухъу абйир - бабариз гъюрмат аплбан чарасузвал ачухъди рякъюрадари хъа, фицики дурари ухъухъ бицидихъанмина зегъмет - зиллет гъизигну, чпиз арханвал ва нивкӀ адарди ихъ гъайгъушин гъизигну, фукъан вушра дурарин жандилан амкӀ улдубчӀвуншул ва улариин нивгъар алдахъу вахтарра гъахъуншул. Бици велед хъайи дада завар фукъан гъарахишра нивкӀан уягъ алуьб читин ву, хъа нагагъ чан бици шерефте ишури нивкӀан уягъ гъахъиш, ясана дугъак члуру уьзур кубчӀвиш, дадайихъан чан веледдин дерднаан гъафтириинди нивкӀ алуз шулдар. Дадайин чан веледдихъна вуйи ккунишнан къадар гъеле терезариин иливишра деебцну ккудубкӀуз шлуб дар. Хъа ухъу ихъ дадйириз фициб саягънинди жаваб туврайкӀан? Жвуван гагъириз, дадйириз, абйириз ва бабариз чухсагъулин, аферинвалин гафар пуз жумартвал улупухъа, гъюрматлу мусурман гъардшар.

Гъит гъарсар касди Ахиратдин йигъан чан абйир – бабариз фициб къадарнаъди ужувлар гъаплинуш фикир алури, фицики хъасин Аллагъдин ﷻ багахъ ва вари инсанарин арайиъ аьйибнакк ккадрахъбан бадали гъаму дюньяийъ имиди шлубкъан артухъ къадарнаъди савабар гъазанмиш алуз. Саб гафниинди, вахтназди вуйи гъаму заманайи гунгъарин гъагъ циьб аплбан ва артухъ къадарнаъди савабар гъадагъбан гъайгъушин зигуб лазим ву.

Саб мутмуьин (шейънан) къимат аьгъю ва дидин къадри вуйи касди думу уьхюру, пуч дархъбан гъаразнаъ учӀвру. Хъа абйир - бабара ухъухъ гъарсарихъ гъизигу зегъмет - зиллет лапра аьхю къимат айиб ву.

Гъачай ихъ абйир - бабар жвуван къюби уларин нинйирси уьрхюхъа, аьзиз мусурман гъардшар ва чйир! Вальгъямду лиллаги Рабилъ аьламин ва салат салам Мугъяммад Пайгъамбариз ﷺ, дугъан вари агълуьиз ва аьсгъябариз, ва саламатвал ва баракат ибшир абйир - бабариз гъюрмат алуру гъарсаб хизандиз! Амин.

БАРКАЛЛУ УЪМУР ХЪАПИУ КАС

Халилбег-эфенди ал-Гъулли (1845 – 1943)

Уртіларин Ханмягъмаддин бай
Абдул – Мутталиб Гъязрати Аълиев

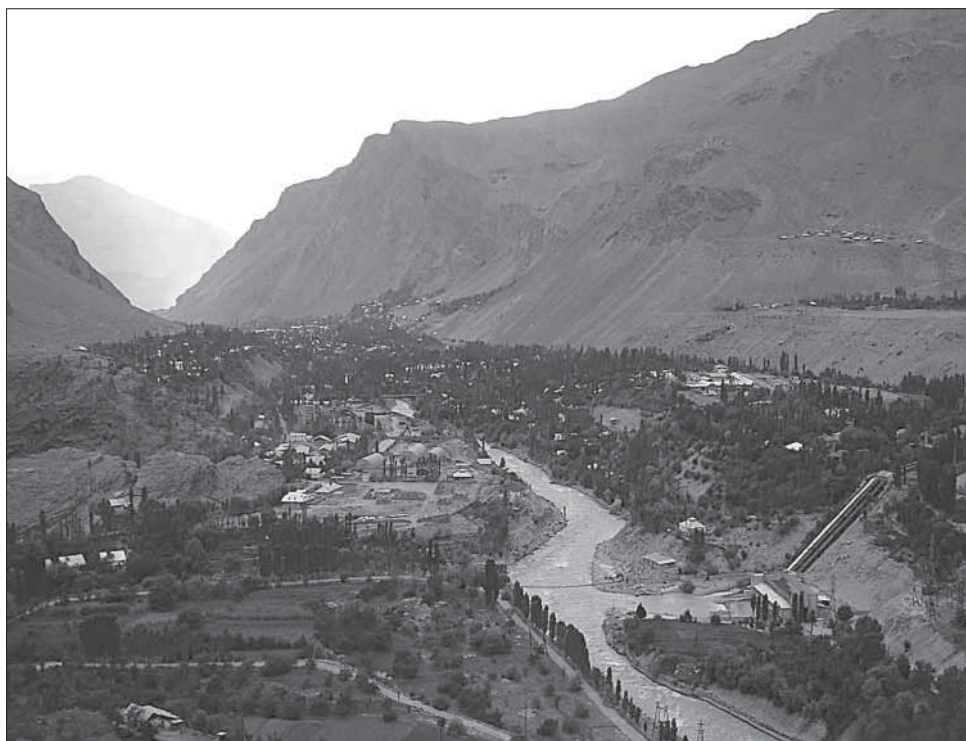
Гъюрматлу мусурман
гъардшар ва чйир!

Эгер ухъу дериндиан
фикир аплуруш, алим
– му чахъди дюзгюнлу
Исламдин илим хъайи, ихъ
гъамусдин уьмринра ва
Ахиратдинра мялим ву. Хъа
гъарсар фагъумлу касди дугъу
улупурайи рякъюьди гъягъюз
чарйир дизигну ккунду.
Алимари илим бадали чпин
уьмрин вари къуватар сарф
аплуру, диндиъ мудам хъпан
бадали. Хъа мудам хъпан
себеб гъадму илмиинди ужуб
аьмал аплувал ву.

Гъадму аьмлариан саб илим аьгю
аплуз ккуни ксариз илим аьгюва-
лар улупуб, инсанариз Ислам диндин
– шариаьтдин къанунарик, рякъяр
– ражарикан, суннатдин аьдатарикан улупуб,
нягъякъ кас гъякълу рякъюин алауб,
вяаьз – насигъят, тербия тувуб ву.
Ужудар аьмлари хъмюгътаж вуйидар дурар дар,
хъа ухъу, йисирар, Аллагу Тааьлайин
луклар гъарсаб вахтна мюгътаж вухъа.
Дурарин фикирнаъ даима айиб фу къа-
дар ва фициб дережайиьди мусурман
гъардшариз ва чйириз ужувлан ляхнар
аплидийклана, клури чиб-чпихъан гъер-
хувал ву, гъаз гъапиш ужувлан аьмал
дарапру илим ахмакъвалик гъисаб ву...

Алимар Аллагу Тааьлайин халкъ-
дин арайиь айи вакилар ву. Дурари
ухъуз Аллагъдин ﷺ Къуръандиь улуп-
найи, Шариаьтди дебкнайи Мугъаммад
Пайгъамбар ﷺ гъягъру рякъ улупура ва
ухъан муминар хъпан бадали теклифар
дивра, анжагъ Сар Аллагу Тааьлайиз
ибадат апбан бадали. Ихъ халкъдиз
вяаьз – насигъят туву, ужудар мумин ксар
кадау, уьмрин ва рюгълувалин «ризкъ»
туву ва Гъиямат йигъаз дидкан саваб
гъадабгъру, даима Ахиратдиз ужуб аьм-
лин хазна тамам гъаплу аьлимариан
сар Табасаран райондин Гъулли гъулан
агъали, Сефербеген бай Халилбег вуди
гъахъну. Думу 1845- пи йисан, Гевгъер
клуру тухумдиан вуйир, бабкан гъахъ-
найи. Дугъан аьхю аба Мирзабег адлу
аьлим кас вуди гъахъну. Сифтена - сифте
Халилбегу чан абайиьхъ илим аьгюва-
ларин дережа гъадабгъуру. Чахъди урху-
райидарин арайиь Халилбеган аьгюва-
ларин дережа заануб вуди гъабхъну ва
гъаддиз думу жигъилди имидитлан заан
аьгювалар айивализ ва мюгъкам тербия
гъадабгъбаз лигну адлу шулу.

Чан абайиьхъ хайлин вахтна урхбалан
ва саб къадар аьгювалар гъадабгъалан
къяляхъ Халилбег чаз цийи аьгювалар
гъадагъуб метлебниинди Ккуми, Халагъ,
Жвулли гъуларин медресийрин аьлима-
рихъна гъягъюру: Гъяжи Аъли-къади аль

Хъарагъ гъул.

Жвулли, Малла Мягъмад аль-Жвулли,
Малла Аъли-эфенди-аль Ккуми. Гъаддин
къяляхъ Хюрикк гъулан ва сациб къан-
диси дугъу Къужник ва Гурихъ гъуларин
аьлимари хъра чаз аьгювалар гъадагъу-
ру.

Лукъману Гъякимри фици илмихъ вари
дюнья вуйибси сиягъятвал аплури гъахъ-
нуш, Халилбегура жюрбежюр йишвариз
сиягъят аплуру: лезгйирин Мирза Гъясан
Алкадарихъди, даргйирин, къумугъарин,
къази - къумугъарин аьлимари хъдира саб
швнубан гюрюшмиш шулу.

1909-пи – 1919-пи йисари думу
Темир-хан Шурайиь къази Сейфулла
ибн Гъюсейни ал Къази- къумугъди хъди-
накъшибандийин ва къадарийин
тларикъатлу шейхди хъди ва Шуайб –
эфенди - аль- Беганийи хъди гюрюшмиш
гъахънайи. Тларикъатлу Дибир - Расул
Мугъаммад – эфенди аль - Асабири хъди,
Гъясан ибн Мугъаммад -гъяжи Гъилми
аль-Кахири хъди ва жюрбежюр жара
аьлимари хъди гъахъи гюрюшарра
Халилбегаз лапра багъалудар вуйи.

Ислам диндилан гъайри, дугъу жара
илмарианра аьгювалар гъадагъуру:
урус члалнан, накъишвалин, тлиб илмиан-
ра. Дугъаз накъишарин ва басмайиинди,
успагъи хатниинди биклузра (каллигра-
фия) аьгъяди гъахъну. Гъаддиз дугъаз
мистарин цаларин машар накъишари хъди
албагуз ва успагъиди биклуз теклиф
аплури гъахъну. Ав, Табасаран райондин
ва хайлин гъунши мягъяларин гъуларин
мистар дугъу накъишари хъди албагу.
Дугъу фукъан ксарин тлалабаринди
дафтрар рас гъаплуншул, фукъан ксарин
тлалабаринди Исламдин дафтрар чпиз
кпиклуншул! Ав, Халилбег халу ужарай-
ин кас вуйи. Грамотно урхуз - биклуз,
урус члалра ужуйи аьгъяди хъпаз лигну
думу къяйтгъаринна – табасаранарин
оьругди сад - швнуд йисариинди секре-

тарьди гъилихну - тап 1921 – пи йисаз-
къан. Дугъу чаз ихтибар дапнайи вазифа
намуслувалиинди, Шариаьтдин къануна-
ри хъди дюзди гъюруганси, тамам аплури,
инсанариз ужуб гафнииндиси, чахъан
удукъру саягъниинди кюмекарра аплури
гъахъну. Асас вуди учв гъациб жавабдар
гъуллугъ клули гъабхурайи йисари дугъу
факъирарин, касибарин аьрзйириь улуп-
найи теклифар - тлалабар шлубкъан ухди
тамам апбаз асас фикир туври гъахъну.

Советарин гъюкмари кулак апбан
къисмат Халилбегазра алабхъну.
Багъанара гъибихъну – аьлим-малла
вува, цийи гъюкмари гъерек дарва,
клуруб. Хъа амма дугъаз гафнан - члалнан
устадал ва сабурулувал ади хъпаз горе
хайлин гъякимар дугъу сикин алаури
шуйи. Гъит гъацдар мусурман аьлима-
риз Фирдавус женнет къисмат апри, хъа
ухъуз гъадарин шафааьтдин пайнакан
къисмат дубхъну, гъадарин ярхлакъа-
на вуйи гъуншйир шлу ксарикан ишри!
Амин.

Совет гъюкум къурмиш хъплан къя-
ляхъ Халаилбег-эфенди ал-Гъулли
Гъепил, Хустил, Гурхун гъуларий имам-
ди лихуру, хъа аьхиримжи йисари чан
багъри гъулаьра. Дугъу Гъепил гъу-
лаь имамвал аплурайи вахтна аьлим
Ханмягъмад – эфенди ибн Гъязрати
аъли аль-Уртіллиийи гъунши Таттил гъу-
лаь имамвал аплуради гъахъну ва дурари
къюретди гъадму мягъялин шариаьтдин
месэлийи сатлиди клули гъахури гъахъ-
ну. Халилбег-эфенди Ханмягъмад -
эфендийин устадра вуди гъахъну.
Гъадушваь лихурайиганра ва имбу
йишварий лихруганра, дугъахъна гъягъ-
юри Ханмягъмад – эфендийи дугъаз
аьхю гъюрмат аплури гъахъну. Думу йиса-
ри аплури шлу мевлюдарий, клули гъах-
ру серенжемарий зияратарий аьлимар,
муаьлимар, тляимар, мюридар шлубкъан

жанлуди иштирак шули гъахъну. Гъадму
йисари иллагъки Гъулли. Таттил, Хънягъ,
Хюрикк ва жюрбежюр жара гъуларий
аьлимарин мажлисарий иштирак хъуз
гизафдари шериквал улупуйи. Иллагъки
гъамцдар аьлимар Табасарандин гъу-
ларин агъайири шадвалиинди къабул
аплури гъахъну: Къази-Мугъаммад аль
-Ккуви гъи, Зияудин Юсуф-гъяжи аль
Ккури хъи, Нуряли-эфенди аль- Халагъи,
Ханмягъмад-эфенди аль-Уртілли,
Шамсудин-эфенди-аль-Ккуви гъи, Малла
Мугъаммад аль-Кюрягъи, Ханмягъмад
эфенди аль-Акъи, Шябан-эфенди-
аль Хънягъи, Рамазан-эфенди аль-
Думурхилли, Имамудин-эфенди аль-
Чвулатли, Малла Шябан-эфенди аль-
Ягъдигъи, Малла Рашид-эфенди аль-
Лижва, Малла Мазагай-эфенди аль-
Къужники ва хайлин жарадар.

Дурар зияратдиз гъягъюри гъахъну,
мисал вуди Чвурдфарин гъулаь ерлеш-
миш дубхънайи аьрабарин полководец
Абумуслимдин гъилинж айи хулахъ-
на, дугъан рюгъназ гъюрмат аплури,
ухъуз мусурман дин гъабхир ву ва ухъу
Мугъаммад Пайгъамбарин ﷺ умматари-
кан гъаплну, клури, Хустил гъулаь айи
дюрхъяз, Гъесихъ гъулаь ерлешмиш
дубхънайи шейх Шихкеримдин накъвдин
гюмбетди хъна, Гъулли гъулаь айи полко-
водец Абумуслимдин хутлин накъвдин
гюмбетди хъна, Аллагу Тааьлайин рягъ-
матдиз гъушу аьхю аьлимар - шейха-
рин накъварин гюмбтарихъна, Гирами
пирарихъна, Ислам диндин жара гирами
йишварихъна гъягъюри гъахъну...

Халилбег-эфенди 1943-пи йисан
Аллагу Тааьлайин рягъматдиз гъушу.
Думу аьхиримжи рякъюн аплуз клури таба-
сарандин аьлимар, чан тляимар, мумин
ксар, таниш вуйи мусурман ксар дустар
гъафнайи. Халилбег-эфендийиз шубур
бай ади гъахъну: Маллааъли, Абдуллагъ
ва Мугъаммад. Гъадариз варидариз
аьраб илим улупну ва дурарикан мумин
ксар ктаьну. Маллааълина Абдуллагъ
Аллагу Тааьлайин рягъматдиз гъушу,
хъа Мугъаммад Огни шагърий яшамин
шула ва гизаф йисари мистан кассир-
вал гъаплну. Халилбег-эфендийиз гъамус
хайлин хутлар, гудлар а. Гъит Аллагу
Тааьлайи дурар чпин абайин рякъюь-
ди гъягърударикан, дугъан рюгъ шад
аплурдарикан ишри! Амин.

Гъелбетда, гъацдар аьлимар ухъхан
гъушган, ухъу аьхю баркатнахъ мягърум
хъувалик гъисаб ву, гъаз гъапиш гъадму
читин йисари мусурман дин хъаплувал
къадагъа дапнайи гъюкмари аьгъвалат-
наъ гъацдар ксар Аллагъдин ﷺ рякъюь
мюгъкамди гъузувал – му лапра аьхю
дирбаш'вал вуйи. Аьгъямдуллилагъ!
Гъамус ухъу Аллагу Тааьлайин дин
архайинди хъапрахъа, гъаз гъапиш дин
хъаплуз рякъ ачухъ дапна.

Гъит ухъу ихъ Къудратлу Аллагу
Тааьлайи ихъ веледариз лазим вуйи тер-
бия ва уьмрин аьгювалар тувру ксари-
кан апри! Амин.

НАТИЖИР ГЪВНУ

Абзиз МИЧИГИШЕВ,
журналист

Жигъил аьлимарин конкурс

Исламдиз аьгьовалар ва илим гьарвахтна аьхю метлеб айидар вуди гьахьну. Дидланна гьайри, аьгьовалар гьадагьувал динагьли мусурман касдин вазифирикани асасуб ву. Аллагьу Тааьлайиз шюкюр ибшри, фицики гьидин вахтна гьацдар дерин аьгьовалар гьадагьуз яркьу мумкинвалар арайиз дурна.

Дагьустандиь рюгьлувалин ва исламдин аьгьовалар гьадагьбан мяд-нарикани саб Саидбег Даитовдин ччвурнахь хьайи Исламдин университет ву. 2001- пи йисан ачмиш гьаплу, думуган думукьан аьхю дару идарайи сациб вахтан мудатнаь мутялимар гьязур апбаан, аьгьовалар тарагьбаан циб хьуркьувалар гьазанмиш дапнадар.

Хьа Хасавюртдиь кьули гьубху аьлимарин конкурсдин улхуруш, дидкан гьеле их республикаийиьси, жара йишварире аьгьу дубхьна. Аьхиримжи кьуд йисан гьадму конкурс вари Кафари Кьавкьаздин конкурсси мялум дапна. Ва, аьдатнаь абхьнайиганси, майдин вазли кьули гьабхури шулу. Магьа гьаму ражнура дидин иштиракчийи Хасавюрт шагьриз уч гьахьнийи, гьудган дюзди

апбаан, хивздан (Кьурьан), Исламдин илмариан варитан дерин аьгьовалар айидар ашкар аплуб метлебноинди.

Конкурсдин шартларикани улихь ккимиди мялум аплуру, ари гьаддиз гьаддихьна гьязур ва иштирак шлудариз хайлин вахт гьубзру Даршиш лапрачитин табашуругьар тамам аплуз удукьурдар. Конкурсдин вахтна финалистар гьядягьовалра ижмишнаан ахтармиш аплуру. Гьаци вуйивал неинки конкурсдин тешкилатчийири, хьа гьацира чпи – иштиракчийирира кьура.

Конкурсдин натийирикани ва дидиз айи ужуб гележегдикани улхури, ИУСД - йин проректор Аьгьмад – гьажи Исаевди кьайд гьаплганси, гележегдиь гьадму конкурс вари Урусатдин метлеб айиб вуди мялум апбанди ву. Гьаддиз конкурсдин шартлар сациб дигиш аплувал алабхьиди, фицики Урусатдин жара

регионариан жара мазгьабарин вакиларихьанра иштирак хьуз шлуганси.

Гьаму ва ккудубшу йисан конкурсдиь Чечен Республикаийиан вуйи их гьуншйири жанлу активвал улупнийи. Гьадушваз хьларди ва жюриийн членарди дурнайидари: Чечнийин муфтийин заместитель, Грозный шагьрин Кьулин жвумийин мистан имамди чпиз теклиф апбаз лигну чухсагьул мялум гьаплнийи ва конкурсдин дережайизра ужуб кьимат тувнийи.

Гьаму йисан Саидбег Даитовдин ччвурнахь хьайи Кафари Кьавкьаздин жигъил аьлимарин конкурсдиь – илмарин номинацияийи (думу кьулинуь ву) сабпи йиш Дагьустандин Исламдин университет ккудубкьу Мугьяммад Мугьяммадовди гьазанмиш гьаплну (Мягьагьала). Гьадму абурлу балкан

хайлин ужудар гафар пуз шулу ва думу гьациб хьуркьувализ лайикьлу касра ву. Кьуватариз ва вахтназ дилигди Мугьяммад Аллагьу Тааьла чакан рази хьпан бадали дикьатлуди илмар аьгьу апбиин машгьул духьна. Дугьан зегьметар - зиллетар сабпи ражну ашкар шулайидар дар, фицики Мугьяммадди гьаму йисан Казань шагьриь кьули гьубшу вариурсатдин конкурсдиьра аьраб чьалнаан сабпи йиш гьазанмиш гьаплну. Хьа дугьан хасиятнан ужудар лишнарикани улхуруш, дупну ккундуки, асас приз бадали чаз туву «Приора» автомобил Мугьяммадди багьри вуздиз тувну - пешкеш гьаплну.

Илмарин номинацияийи (жорейийи) кьубпи йиш Шамиль Абукаровди, шубубпи йиш Абдурагьман Якубовди гьазанмиш гьаплну (дурар кьюредра Хасавюрт шагьриь айи Ашарийин ччвурнахь хьайи Институтдин студентар ву). Хивздин жорейийи сабпи йишваз Ибрагьим Ражабов (Губден гьулан медресе) удучьвну, кьубпи йишваз Гьасан Давудов лайикьлу гьахьну (Абукаровдин ччвурнахь хьайи институт, Хасавюрт), шубубпи йиш Жабраил Кьазимгьамедовдиз тувну (Леваши гьулан медресе).

Гьудган апбан жорейиан сабпи йиш Абдула Мюгьюдиновди гьазанмиш гьаплну (Тлох гьул), кьубпи йиш Гьажимурад Омаровдиз, хьа шубубпи йиш Уьзайр Хизбулаевдиз тувну (кьуредра Муни гьулан вуйидар ву).

КАГЪЗАР

Шли фиткан фициб фикир аплураш...

Ислам тарабгьрударин язухьра шулу ва иццрура аплуру, фицики гьакьлувалихьан ярхла вуйидари гьаци рягьятди гьадрарин ччвурнахь лайикьсуз гафар - чьалар аплруган. Гьаму улихьнаси «Гьамусдин вахт» кьуру газатдиь саб жерге журналистарин нягьакь фикрарихьди таниш гьахьунза. Журналист Х. Кьурбановди гьисаб аплура, фицики Исламдиь асас пайнакан – гирамиваликан дупнадар, кьури. «Дин аьгьу аплуз даршлуганси, лапра кьадарсуз пуч дапна».

Дин пуч дубхьнадар, хьа дюз дару рякььюди гьагьюрарди саб жерге инсанар пуч духьна. Вари саб кьадарнаьди тахсир аплури аьдат дар. Гьаз уву, ярхла терефнаь дийигьну, гьакьна нягьакь аьгьу дарапди, Ислам ясана саб жерге инсанар тянкьид аплуз хьогьнава? Ав, белке саб жерге ксар нягьакь вушул. Эгер фуж - вуш сар мусурман касди уч дюз дарди улупура кьури, Ислам диндин фу тахсир вуйкьана? Багьишламиш аплин, вари инсанариз ихтиярвал тувна. Уьмриь вари хьайи- хьайибси дубхьну ккунду кьури гьаз фикир аплурава? Ав, саб жерге мусурманар ургуз, гьакьлу рякьлан улдугуз мумкин ву,

ари гьаддиз дурар инсанар ву. Хьа амма гьаддихьди сабси вари гьалатлар мусурманарин алаьну ккундар ва дурар инсафсузар ву кьури дупнура ккундар. Гьакьлу мусурманар чпин мусурман гьардшарихьанди ва чйирихьанди Аллагьу Тааьлайикани гьадрар Гьакьлувалин рякьюз адаувал ккун аплури шулу. Ислам гьарвахтна жямьяьлугьдин яркьу гьатариз хайирлуб ва гьакьлуб вуди гьабхьну ва гележегдиьра хьибди. Гьаз увуз саб ражну йивбиинди агьзур тланкь аплуз ккунди авуз? Ислам вари вахтари ва агьзур йисариинди аьхю ксарин фикрар чахьна жалб гьаплу дин ву ва , иншаАллагь, дидихьна гележегдиьра багахь хьиди, диди чахьна жалб аплуди.

Политикаийи Ислам жара саягьниинди улупура кьури ухьу тахсир дархьа. Ухьуз, аьдати ватандашариз, Ислам уьмрин ужуб чешне, яшамаш хьпан ужуб аьдалат ву.

Светский жямьяьлугьдин вакиларин терефнаан диндин регьбрар савадсузар ву ва образование айидар дар, кьури ебхувал ухшарсуз ляхин ву. Журналист дишагьли З. Сиражудиновайи диндин зиин машгьул духьнайи аьлимар савадсузар ву, кьури тянкьид аплура. Дугьан фикраринди, савадлувал ва аьгьовалар айивал фу вуйкьана? Савадлувал жвуван келле лазим дару ва аьлава мялуматарихьди ацбаз кьуйкьана? Узуз аьгьдаруз, белке гьацдар ксариз гьархнашул, фицики савадлувал образование айивал, гьадму касдин уьмрин аькьул ву. Инсандин фикирлувална ужувлан гьаракатар дугьан аькьвлин гьаракатарийи ашкар шулу.

Гьич сарра тахсир дар, фицики гьадму светский жямьяьлугьдин вакилариз гьакьлувал абгуз даккнивалин ва дурари фициб тягьна (бюгьтан) кипдикьана кьури чпиз себебар агури шулу. Учву кьульин бисай, фицики учвуз имамдин дьуйирихь хьпехьуз ккундарчуз кьури ва думу савадлу кас дар кьури гьисаб аплурачва. Учвухьди шейтан гьадмукьан албагну либухура, фицики имамдихьан ичв жини юкьварик кучуз шуладар. Саб жерге инсанариз чпизра Исламдин метлебувалин гьакьнаан аьгьдаршра, хьа амма лазим дару саягьниинди фикрар аплурайивалин аьламант хьуз ляхин а. Сагьи фикирлувалиинди ва кьивантан Исламдин гьавриь ахьну ккунду аьхир. Дьуйир урхура имамар аьлим ксар ву. Дурариз белке гьич сабанкьана ичв фикриз дарфи ляхнарикани аьгьашул. Думу тамам илим ву гьа!

Чьал - му жвуван фикир ачмиш апбан дакьат ву. Фикир успагьиди албагну кьуб гафниинди вушра ва гьавриь ахьру саягьниинди ашкар аплуз шулу. Йиз фикриан, имамдихь хьпехьру вахтна чан улхбаь фицдар дакьатар ишлетмиш аплураш фикирназ гьадабгьурдархьа, хьа дугьу чав ухьуз фициб мяна ашкар аплураш хьпехьурхьа. Кьивантан вуйиб ва гьапиб ужу ву, фицики, гьаз гьапиш учвуди пуз шулу, хьа амма мянасузди.

Хьа лазим вуйибдин гьакьнаан дериндиан пуз шулу - аьдати саягьниинди ва вари гьавриь ахьруганси.

П. С.

ХАЙИРЛУ СЮГЪБАТАР

Динсузди йикIуб

Инсан динсузди йикIубаз себеб айи йицIуб шейъ хъуз мумкин ву:

1. Къудратлу Аллагъдин ﷻ насигъятар ва къадагъа дапIнайи ляхнар аьгюу дарапIуб.
2. Жвуван Диндихъ хъугъру агъларин ясана суннитарин рякъюъди дурушуб.
3. Девлет уч апIбахъна, гъуллугъарихъна чиркинвал улупури гъуб, аднахъ хъюгъуб, жвуу, жвуван багахъ хъайидар ва гъайванатар гъаллаш апIуб.
4. Гъякъсузди, дюз дарди янашмиш хъуб, инсафсузвал улупуб, инсанар гъиспикк ккадрауб, илзигуб.
5. Аллагъдин ﷻ ва жвуван хайир ккунидарин жувларин къадри адруб.
6. Динсузди йикIувалихъан гучIвал (вижна) ктруб.
7. Гъар йигъан улупнайи вахтна хъуб гъудган дарапIуб.
8. Пул процентариз тувуб ва процентариинди гъадабгъуб.
9. Дин хъапIрайи мусурмнар жувтIан исканди гъисаб апIуб.
10. Лайикъсуз гафар апIуб, гъясуз шиклар кауб, эдебсуз шейъар дикIуб, аьрвалар апIбиин машгъул хъуб.

Саб жерге ахмакъ гъиллигъар

- ☉ КучIал апIувал, дюзди даркIрувал.
- ☉ Агъирвал.
- ☉ Шиллан вуш футнийир апIувал.
- ☉ Шлиз - вуш гиран ктапIувал, дерд тувувал.
- ☉ Гъярам дапIнайибдиин эллешмиш хъувал.
- ☉ Шлиз - вуш агъузар апIувал.
- ☉ Шлин - вуш къаст хъувал.
- ☉ Къискъисвал улупувал.
- ☉ Метлебсузди шейъ - шюйъ пуч апIувал.
- ☉ Жарарихъна даккнишин улупувал.
- ☉ Динсузар ккун апIувал.
- ☉ Чиркинвалин тереф уьбхювал.
- ☉ Девлетнахъна ва гъуллугънахъна къаст (аьшкъ) улупувал.
- ☉ Аьлимарихъди душманвалиуь учIувал.
- ☉ Дин хъапIрайи касдиз гиран ктапIувал.
- ☉ Жарарин бедбахтвалиин шад хъувал.
- ☉ КучIлан ляхнарин шагъидвал апIувал.
- ☉ Жарарин девлетнан эйсивал апIувал.
- ☉ Тюмбегъ гъадабIбахъан гучI хъувал.
- ☉ Гъалмагъал апIувал.
- ☉ Шлиз - вуш нюкънар апIувал.
- ☉ Вижнасузвал.
- ☉ Туву гаф тамам дарапIувал.
- ☉ Диндиъ улупнайи жувъин али чарасуз фарзар тамам дарапIрувал.
- ☉ Гизафбан ху апIувал.
- ☉ Фу - вуш уларикк рякъююз кIури учв улупувал.
- ☉ Сир масу тувувал.
- ☉ Лазим алдру гафар апIувал.
- ☉ Фука дарубдин зиин эллешмиш хъувал.
- ☉ Къудратлу Аллагъдиз ﷻ хъял гъювалихъан гудручIувал.
- ☉ Тянкъид апIувал.
- ☉ Бахишламиш апIуб батIул апIувал.
- ☉ Гъюжатар апIувал, чав кIурубдиин дийигъувал.
- ☉ Чан аьдрисназ тярифар дапIну, аднан гафар дупну ккунивал.

Бицидар чпи ккун апIубаз ва тербия тувбаз шерик ву

Фунур гагайиз ва фунур дадайиз чпин веледар бахтлудар вуди духъну ккундархъа?! Дурари чпин кIван мурадар тамам дапIну, чпиз, абйир-бабариз, гагъирииз - дадйирииз, багахълуйирииз гъюрматлу ксарра духъну ккунду.

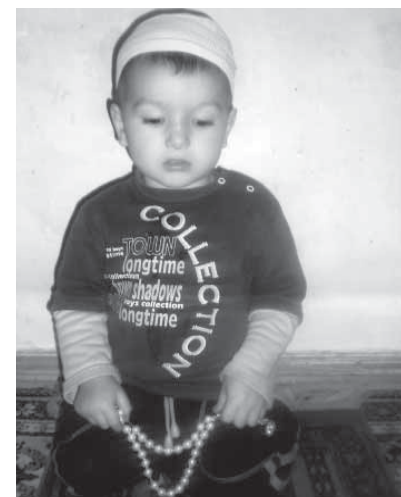
Ва гъарсари, чпин уьмрин тажруба ва чпи китабарин гъадагънайи аьгъювалар ишлетмиш апIури, жвуван хусуси веледариз ужуб тербия тувуз чалишмиш шулу.

Ари гъациб ужувлан къастар - ниятар ади, шлубкъан ужуб саягъниинди тербия ва аьгъювалар тувурча кIуру гъайгъуш-нариккди дурар чпин веледарихъна интIи апIури дюз дару насигъятар тувру. Натихайиъ сациб вахтаналан абйир-бабариз чпиз веледар агъирвал кайидар вуди, жвуу артухъди ккунидар вуди тербияламиш шулайивал рякъюуру. Дурари чпин таярихъди вуйи аьлакъийр чIюргъюз ва урхувалихъна даккнишин ва жюрбежюр жара интIивалин гъаракатар улупуз хъюгъру.

Хъа абйир-бабари чпин веледар гъаци хъувалин тахсир мялимариин, чпин бицидарин юлдшариин, чпи дуламиш шулайи аьгъ-

валат чIур дубхънайивалиин илипуру. Хъа амма дурариз гъаци хъувалин гъакълу себебар рякъюури шулдар. Абйир-бабариз чпин веледар тербия жигъатнаан чIур шулайивалин тахсир бязи вахтари чипин аливаликан хабаркъана шулдар. Гъарсар абайиз-бабаз, гагайиз-дадайиз чпи чпин веледариз, хутлариз лапра ужуб тербия тувунча кIури гъибгъру, хъа амма гъадму "ужуб" тербияи бицидин хасиятназ чIуруди тясир апIруваликан фикир апIурдар.

Учу ич "Ассалам" газатдин машариъ кми-кмиди бицидарин тербияииз жюрбежюр макъалийр бахш апIури шулча. Асас вуди компютерин тамашйири ва телевизорин тувру бязи передачйири бицидарин тербияииз чIуру терефнахъанди тясир апIуру. Хъа амма, гъайифки, бицидарин хасият дигиш апIбаъ анжагъ гъадраитIан манигъвал дарапIди гъибтрадар.

Бицидин хасиятназ тясир апIру жюрйириккан саб чпин абйир-бабарин, гагъир-дадйирин аькъвлин терефар ву. Абйир-бабарин терефнаан ккунишин, назуквал, имшахвал, гъайгъушин гъадрабгъу ясана дярбкъю веледдихъан гъадму гъиссар хъасин учв аьхю гъахъиган чаъ тIауз ва артмиш апIуз шул ляхин дар. Багахълуйирихъди манивалин аьлакъийрихъ мягърум духънайи бицидарик хъасин чпин уьмрин аьхириккъан сагъ апIуз даршлу психикайин зийнар гъузру.

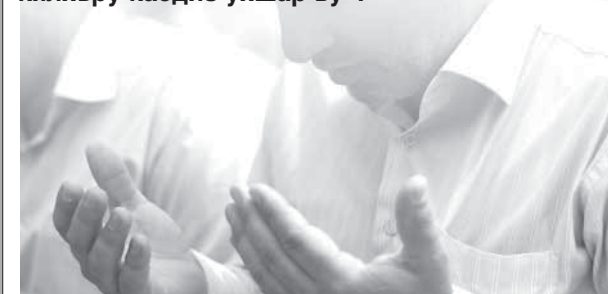
СУАЛАРИЗ ЖАВАБАР

— Швумалвал гъякълуб хъпан бадали фу лазим ву?

— Швумалвал гъякълуб хъпан бадали гъамцдар шартIар лазим ву: сабпи нубатнаъ гунагънахъан ярхла духъну ккунду, гъаддин къяляхъ деету гунгъарин кIвантан хажалат зигури, Аллагъдихъна ﷻ илтIикIну ккунду ва сарун гъамусдихъантина гунагънан ляхнар апIбахъна хътракбан метлеб дивну ккунду. Дидланна гъайри, эгер ухъу гунагънан ляхин апIбиинди сар касдиз зарар тувнуш, гъадму зарар кебкучвал ва хил алдабгъувал ккун апIуб лазим ву.

Гъядисдиъ дупна: «Инсан гунагънахъан марцц хъидар, эгер думу къюб цIикан сабди дурургдикъан гагъди: Жегъеннеддин цIи ясана хажалатну (тахсир апIбаз лигну)». Гъаддиз швумалвал къабул апIбан асас шартI гунагънан ляхин апIувал дебккуб ва Аллагъдихъна ﷻ жвуу тахсир деебтбиин пашман хъувал кIвантан улупури илтIикIуб ву.

Аллагъу Тааълайи швумалвал къабул апIбан лишан гунгъар апIбахъна хътракувал ву. Швумалвал кIвантан дарди апIуз шлуб дар. Гъядисдиъ дупна: «Швумалвал зигбалан къяляхъ гъарган гунгъар деетрур Аллагъдик ﷻ къялхъру касдиз ухшар ву».

— Мусурман дару абйир - бабариз гъярам продуктарикан вуйи хурагъ гъазур апIувал гъярам вуйин? Мусурман дару ксариз узхъан алкогъоль кайи гъяфтар пешкеш апIуз шулин?

— Жвувазси, жарадаризра (мусурманариз вушра ва мусурман дару ксариз вушра, чпиз ккундуш абйир - бабар ишри, чпиз ккундуш жара ксар вушра), гъялал дару саягъниинди массу гъадагъу продуктарикан, ясана ипIбаъ ишлетмиш апIуз хай даршлу продуктарикан ипIруб гъазур апIуз хай шулдар.

Шариаетдиинди масу тувуз къадагъа дапIнайиб вари пешкеш апIузра къадагъа дапIна, саб жерге шейъар ктарди. Мисал вуди гъадабгъиш, къимат аьгюу апIуз даршлу жибзи шейъар - дяхнин къюб удар ва гъ.ж. Дурар масу тувуз хай шулдар, хъа амма тувуз шулу. Гъацира йимишар бегъерназ гъайиз (хъуркъайиз) улихъна масу тувуз хай шулдар, дурар багъиш апIуз шулу.

Эгер улхувал алкогъоль кайи гъяфтарикан гъябгъюраш, дурар я масу тувуз, ясана багъиш апIуз хай шулдар. Эгер гъяфатарик кайи алкогъолин къадар лапра жибзи вуш, саб жерге аьлимари гъадрадар масу тувуз ихтияр тувра, спирт кайи парфюмерияси. Рякъюурайиганси, дурар масу тувуз шулу.

Гъаддилан гъайри, гъацдар шейъар мусурман касдиз ва мусурман дарурииз вушра багъиш апIуз шулу – фаркъвал адар. Гъадрадариз къюреддиз вуйи къарарра саб жюрйинуб ву.

«Тухфатуль мухтадж»

ГЪЯКЪЛУ ВУ, УЖУДАР ЛЯХНАР ГЪАПИУ НИЯТДИКАН АСИЛЛУ ВУ

ГЪЯДИС

СУАЛАРИЗ ЖАВАБАР

Урхурайидарин суалариз ДУМД - дин Экспертдин отделин гьуллугъчи **Мугьяммад-гъажи Мугьяммадовди** жавабар тувра

— Эгер гьудгник кайиган уьзрин вахтна къаназ уьгьйир апури гъахьш, гьудган члур шуйклана?

— Эгер гьудгник кайи аьзарлу касдин уьгьйир къаназ гьузраш (гьудган апуз хьюгъ-хъантина тап ккудубклайизкъан уьгьйир апувал яваш шуладарш, ва гьудган апуз уьгьйир ккудуклру вахт бихьурдарш), думу-

ган гъацдар уьгьйири гьудган члур апулрдар.

Эгер гъацир касди гьудгнин вахт улубкъаблан хьюгъну тап ахиризкъан уьгьйир дарапди гьудган апуз мюгълет бихьиди клури, гъисаб апуруш ва якьинди аьгъаш, думуган гъацир касди гъациб вахт улубкъайиз гьудган гьибтну ккунду.

Хъа амма саб жерге алимари гьудган къаназ гьибтуз хай шулдар клури шулу.

— Фунуб уккус (сиг) вушра хай шулин?

— Чяхир ясана жара алкоголин шмишин сиграз дюнмиш шулуш, чав чалланди, жара аьлава шейъар ктраьди, думуган гъациб сиг марцциб, гъялалуб вуди гъисаб апуру. Эгер сиг чяхир капбиинди арайиз гъафиб вуш, мисал вуди гъадабгъиш, гули, дунар ва гъам жарадар, думуган сиг марцциб шулдар ва думу гъялалубра шулдар, гъаз гъапиш

сифте чяхирик кипруб, месела, гули, нажас (чиркинуб) шулу, гъаз гъапиш учв чяхирра нажас вуди гъисаб апура. Чяхириккан сиг гъаплган, гъадму дун капбиинди сигра нажас-диз илтибктуру, дюнмиш шулу.

Эгер гъадму шейъ, мисал вуди гули гъадабгъухъа, чяхириккан ктабгъиш, думу сиграз дюнмиш хъайиз улихъна, думуган гъадму сиг марцциб вуди гъисаб шулу.

Уккус (сиг) апуб метлебниинди (ният ади) чяхир масу гъадабгъуз ихтияр айин?

- Арагъ - чяхирин шейъар масу тувуз ва масу гъадагъуз ихтияр адар, чпи фицдар метелебариз ишлетмиш апбанди вушра, анжагъ медицинаин метлебариз ишлетмиш апурайи спирт ктарди, гъаз гъапиш алвер апбан шартл шейънан марццивал ву яни шейъ нежес (нажас) дубхъну ккундар.

— Дишагълийи чан гардан ккебувал фарз вуйин, даршиш суннат?

— Гьудган апурайи ва чан лапра багахълуйир дару (мягърам) инсанар хъайи вахтна дишагълийи машна хиларин клаклар ктарди имбу йишвар ккеркувал чарасузуб ву (яни лакчи, гъижабди (мусурман дишагълийин палатки) ва гъ. ж. гардандик йишв ккеркнуну ккунду).

Эгер ликарин, тлубарин щибарикк къалушин ккаш, гьудгнин жиклвал гъякълуб шулин?

- Гьудгнин жиклбан шартл гьудгнин джиклну ккуни йишварикк шид ккубчлвиз манигвал дарувал ву. Гъаддиз гьудгнин жиклайиз улихъна ликарин, хиларин щибариккан къалушин марцц дапну ккунду, гъаз гъапиш къалушин ккайивали шид ккубчлвиз манигвал апуру. Мисал вуди гъадабгъиш, кми - кмиди хутллийн, чюлиъ лихурайи ксарин, чпин ляхин ругдихъди аьлакълу вуйидарин.

Саб жерге алимари, мисал вуди гъадагъиш, аль-Гъазалийи, аз-Заркашийи ва саб жерге жарадари клури гъахъну, фицики ликарин, хиларин щибарикк къалушин ккайивалин аьфв апуру.

МЯЛУМАТ

Дагъустандин Огни шагъриъ медресе

Клулин мистан багахъ Халид шагъ аль-Багъдадийин ччвурнахъ хъайи медресе ачмиш дапна. Медресейин ччвур «Канзуль ильм» («Илмин хазна») ву.

Медресейиъ аьгъовалар гъадагъуз ккуни мусурман гъардшариз теклиф апурача.

Медресейиз 14 йислан артухъ яш дубхънайидар къабул апуру.

Душваъ суткаийъ 3 ражну пулсузди иплруб ва дагъру йишв тувру.

Лазим вуйи документар:

- паспортдин копия;
- аттестатдин копия;
- шиклар (3X4) - 5 шикил;
- медсправка, ф. № 086;
- гъяламарин сертификат, ф. 156 / у- 93;
- имамдихъан вуйи теклифнан кагъаз.

ДАГЕСТАНСКИЙ ИСЛАМСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ И
МЕДРЕСЕ ИМЕНИ ШЕЙХА
МУХАММАД-АРИФА

Объявляют прием абитуриентов
на очередной 2009/10 учебный год

Обучение предназначено для получения целостных знаний о религии и подготовки специалистов со средним и высшим профессиональным религиозным образованием.

ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ОБУЧЕНИЯ:

- ✓ в Дагестанском исламском университете – 6 лет, включая один год на подготовительном отделении;
- ✓ в медресе – 3 года.

В университет принимаются юноши и девушки, имеющие среднее полное общее образование,

в медресе – имеющие основное общее образование.

ПЕРЕЧЕНЬ ДОКУМЕНТОВ:

- ✓ нотариальная копия документа об образовании;
- ✓ копия паспорта – 2 шт.;
- ✓ фотокарточки размером 3x4 в количестве пяти штук;
- ✓ медицинская справка Ф 086;
- ✓ прививочный сертификат Ф 156/у-93;
- ✓ рекомендация от преподавателя религиозного обучения либо от руководителя мечети (имам), расположенной по месту жительства абитуриента.

Прием документов с 1 июня.

Наш адрес:

г. Махачкала, ул. Дахадаева, 136

тел.: 67-55-08

АВГУСТ

ДНИ	Утрений Ас-Субхл.	ВОСХ.	Обеден. Аз-Зугър	После-обеден. Аль-гласр	Вечерн. Аль-Магъриб	Ночной Аль-гъишав
1	3.37	5.38	12.55	16.52	20.14	21.58
2	3.39	5.40	12.55	16.52	20.13	21.56
4	3.43	5.41	12.55	16.51	20.10	21.53
6	3.47	5.44	12.55	16.50	20.07	21.50
8	3.50	5.46	12.55	16.50	20.05	21.47
10	3.52	5.48	12.54	16.48	20.03	21.42
12	3.55	5.51	12.54	16.47	20.00	21.39
14	3.58	5.53	12.54	16.46	19.58	21.35
16	4.01	5.55	12.52	16.44	19.55	21.30
18	4.05	5.58	12.53	16.43	19.52	21.27
20	4.08	6.00	12.52	16.41	19.48	21.22
22	4.12	6.02	12.52	16.40	19.45	21.18
24	4.14	6.04	12.51	16.38	19.43	21.15
26	4.18	6.07	12.51	16.36	19.39	21.11
28	4.21	6.09	12.50	16.34	19.36	21.06
30	4.25	6.11	12.50	16.33	19.33	21.02

Учредитель

Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет

Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Редактор
Пирмагомед КАСИМОВ

Художник
Саид САИДОВ

Компьютерная группа
Асият ХАНОВА
Ахмед МАГОМЕДОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору за соблюдением законодательства в сфере массовых коммуникаций и охране культурного наследия по ЮФО (г. Ростов-на-Дону).
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 10-6401 от 15 декабря 2006 г.
Индекс 51325
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Сдано в печать 14 июля 2009 г.
Тираж 1 100 экз.
Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала,
ул. М. Ярагского, 128.
Тел.: (8722) 61-00-64.
По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам:
по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24
по г. Махачкале — (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru